

Sivistysosasto

Sivistysosasto koostuu viidestä tulosalueesta: perusopetuksesta, lukiosta, kulttuuri- ja nuorisopalveluista varhaiskasvatuksesta sekä tukipalveluista. Yhteensä tulosalueen palveluksessa on noin 250 työntekijää. Tulosalue vastaa 1000 peruskoululaisen opetuksesta, 330 lapsen varhaiskasvatuksesta 210 lukiolaisen opiskelusta, kulttuurinpalveluiden tuottamisesta, kirjastopalveluiden tuottamisesta, kansalaisopiston ja musiikkiopiston palveluiden tuottamisesta sekä nuorisopalveluiden tuottamisesta. Lisäksi sivistysosasto tarjoaa oppilashuollon tukipalvelut sekä sivistysosaston hallinnosta.

	Tp 2017 (1000 €)	Ta 2018 (1000 €)	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021
Toimintatulot		1 287	1 168	1 280	1 280
Toimintamenot		-14 211	-14 535	-14 850	-14 600
Toimintakate		-12 925	-13 367	-13 570	-13 320
					-
Suunnitelmapoistot		-666	-664	-	-
Sisäiset tulot		-	-	-	-
Sisäiset menot		-	-	-	-
Tilikauden tulos (sis.sisäiset erät)		-14 969	-15 199		-

Perusopetus

TULOSALUEEN TOIMINTA-AJATUS

Perusopetus on osa koulutuksen perusturvaa. Sillä on kasvatus- ja opetustehtävä. Tehtävänä on tarjota oppilaalle mahdollisuus hankkia yleissivistystä ja suorittaa oppivelvollisuus. Yhteiskunnalle perusopetus tarjoaa välineen kehittää kansakunnan sivistyksellistä pääomaa ja vahvistaa yhteisöllisyyttä ja tasa-arvoa.

TULOSALUEEN TOIMINNAN KEHITTÄMISTAVOITTEET SUUNNITTELUKAUDELLE

Kielten opetuksen aloittaminen ensimmäisellä luokalla

Valtioneuvosto on päättänyt kielen A1-kielen opettamisen aloittamisen ensimmäiseltä luokalta alkaen viimeistään kevätlukukaudella 2020. Lapinlahdella A1-kieli on englanti. Lapinlahden tuntikehyksessä on yksi ylimääräinen tunti ensimmäiselle ja toiselle luokalle. Tällä hetkellä matematiikkaa opetetaan neljä vuosiviikkotuntia. Viimeistään 2020 alusta matematiikkaa opetetaan kolme tuntia ja A1 kieltä yksi viikkotunti, joten oppilaalle opetettava kokonaistuntimäärä ei kasva nykyisestä.

Uudet oppimisympäristöt ja digitaaliset oppimateriaalit

Opetussuunnitelman muuttuminen edellyttää päivittämistä perusopetuksen oppimistapoihin ja –ympäristöihin. Suunnittelukauden aikana:

- Laajennetaan oppimistapoja ottamalla käyttöön digitaalisia oppimisympäristöjä.
- Opettajille otetaan käyttöön pedagogiikkaa tukevat yhteydenpitovälineet.
- Uudistetaan pedagogiikkaa mm. toiminnallistamalla opetusta sekä korostamalla liikunnan merkitystä.
- Matin ja Liisan koulun rakentamisen ja remontoinnin yhteydessä huomioidaan uusien oppimisympäristöjen vaatimukset.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TALOUSARVIOVUODELLE

TAVOITE	TOIMENPIDE
Perusopetuksen uudistaminen uuden opetussuunnitelman mukaisesti	Arvioinnin kehittäminen keskeisin kehittämiskohde. Oppilasarvioinnin toimivuuden arviointi ja yhtenäisten arviointimenetelmien kehittäminen. Työtapojen toiminnallistaminen. Koulupäivien sisältöjen ja rakenteiden kehittäminen. Uuden arviointiluvun työstäminen osaksi paikallista opetussuunnitelmaa. Valinnaisainevalikoiman täydentäminen opetussuunnitelmaan.
A1-kielen opettamisen aloittaminen viimeistään 2020 ensimmäiseltä luokalta.	A1-kielen aloittaminen ensimmäisellä luokalla.
Eriarvoistumisen vähentäminen kouluverkoston sisällä	Tasavertaisten resurssien takaaminen kaikille kouluille.
Digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntäminen opetuksessa	Välinehankintoja jatketaan suunnitelman mukaisesti. Opettajille henkilökohtaiset kannettavat tietokoneet sekä älypuhelimet yhteydenpitoon ja pedagogisten käytäntöjen edistämiseksi ja yhteydenpidon tehostamiseksi. Kuvataan kouluille tarvittavien laitteiden minimitasot ja suunnitellaan siirtyminen leasing-malliin tavoitetason mukaisesti. Siirtyminen hankinnasta leasingiin edellyttää budjetoinnin muuttamista. Oppilaiden käytössä olevien laitteiden määrä tulee myös jatkossa kasvamaan. Tutor-opettajatoiminnan hyödyntäminen digitalisaation edistämisessä. Oppilasagenttien kouluttaminen ja toiminta. Tutor-opettajat kehittävät ja jalkauttavat Lapinlahden kunnan tv-t-opetuksen suunnitelman. Suunnitelmassa laaditaan tv-osaamisen tavoitetasot eri luokka-asteille. Tavoitetasojen avaaminen opettajille ja niiden ottaminen osaksi normaalia opetustoimintaa.
Terveellinen ja toimiva oppimisympäristöt	Tavoitteena terveellinen ja toimiva oppimisympäristö kaikissa yksiköissä. Koulutoimi osallistuu aktiivisesti Matin ja Liisan koulun remontin ja uudisrakennuksen suunnitteluun. Suunnittelussa huomioidaan uudet oppimisympäristöt.
Hankkeiden hyödyntäminen perusopetuksen kehittämisessä	Haetaan aktiivisesti rahoitusta perusopetuksen kehittämishankkeille.
Perusopetuksen laadun lisääminen	Haetaan hankkeita, joiden tarkoituksena lisätä perusopetuksen laatua.

PERUSTELUT

Hallitusohjelmassa 2019 asetetaan perusopetuksen osalta tavoitteeksi perusopetuksen osalta asetetaan:

Käynnistetään perusopetuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelma oppimistulosten parantamiseksi ja eriarvoisuuden vähentämiseksi:

Parannetaan varhaista perustaitojen oppimista muodostamalla esiopetuksesta ja perusopetuksen kahdesta ensimmäisestä vuosiluokasta nykyistä yhtenäisempi kokonaisuus. Siirtyminen eteenpäin tapahtuu joustavasti siinä vaiheessa, kun perustaidot ovat riittävän hyvin hallussa.

Selvitetään kaksivuotisen esiopetuksen toteuttaminen osana kokonaisuutta.

Tuetaan koulujen johtamisjärjestelmien ja osaamisen kehittämistä. Sitoudutaan perusopetuksen pitkäjänteiseen kehittämiseen ja rahoitukseen sekä opetussuunnitelman toimeenpanoon.

Varmistetaan tasavertaiset mahdollisuudet yksilöllisillä oppimispoluilla, positiivisen diskriminaation rahoituksella, joustavammalla opetuksella ja riittävällä tuella. Vahvistetaan koulun merkitystä yhteisön keskuksena ja hyvinvoinnin edistäjänä.

Tarkastellaan samassa yhteydessä erityisopetuslainsäädännön ja siihen sisältyvän inklusion toimivuutta ja näihin kohdennettujen resurssien riittävyyttä muun muassa oppilaiden yhdenvertaisuuden ja opettajien jaksamisen näkökulmasta.

Otetaan opettajat, tutkijat ja perheet mukaan peruskoulun pitkäjänteiseen kehitystyöhön.

Kiinnitetään erityishuomio tunnistettuun eriarvoistumiskehitykseen koulujen sisällä ja koulujen välillä, isojen kaupunkien sisällä ja alueiden välillä, sukupuolten välisissä osaamiseroissa sekä maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten kohdalla.

Laaditaan erillisohjelma, jolla varmistetaan maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten oppimisen edellytykset ja turvataan koulutussiirot. Vahvistetaan suomi tai ruotsi toisena kielenä (s2)-opetusta varhaiskasvatuksessa velvoittavaksi ja panostetaan maahanmuuttajataustaisten oppilaiden tukemiseen koulutuksen nivelvaiheissa.

Otetaan huomioon terveet tilat, asuntopolitiikka, aluekehitys ja esimerkiksi lähiöiden kehitystyö osana koulutuksellisen tasa-arvon vahvistamista poikkeihallinnollisesti.

Varmistetaan, että jokainen peruskoulun päättävä suorittaa toisen asteen koulutuksen:

- *Vahvistetaan ohjausta ja opiskeluhuollon palveluita sekä peruskoulun mahdollisuuksia tarjota jokaiselle riittävät valmiudet suoriutua toisen asteen koulutuksesta.*
- *Korotetaan oppivelvollisuuskäsi 18 ikävuoteen. Rakennetaan oppivelvollisuuden sisään erilaisia opinto- ja tukimuotoja, jotka voidaan sisällyttää toisen asteen tutkintoihin, esimerkiksi kymppiluokat, kansanopistot, työpajatoiminta, kuntoutus, valmentavat koulutukset. Oppivelvollisuuden laajentaminen edellyttää toisen asteen koulutuksen maksuttomuutta. Valmistelun yhteydessä käydään läpi toisen asteen keskeyttämisen syyt ja ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin niiden korjaamiseksi sekä tehdään selvitys maksuttomasta toisen asteen koulutuksesta ja oppimateriaalikustannusten alentamisesta ja ryhdytään sen pohjalta tarvittaviin toimenpiteisiin aidosti maksuttoman toisen asteen koulutuksen toteuttamiseksi.*
- *Osana oppivelvollisuutta kehitetään toisen asteen valmistavia koulutuksia ja nivelvaiheen ohjausta helpottamaan siirtymistä toisen asteen koulutukseen. Määräraharapheet tulee varmistaa jokaisen opinto- ja tukimuodon kohdalla. Oppivelvollisuustehtävään liittyvien erilaisten koulutusmuotojen järjestäjille korvataan täysimääräisesti oppivelvollisuustehtävään liittyvät kustannukset, kuten maahanmuuttajien koulutusta koskevien säästöjen kohdalla on jo tehty.*

Talousarviovuoden tavoitteilla pyritään vastaamaan näihin tavoitteisiin. Perusopetuksen laadun lisäämiseen ja erityisopetusta kehitetään erityisesti hakkeiden kautta. Eriarvoistumiskehityksen pysäyttäminen kouluverkoston sisällä. Toimintatapoja kehitetään edelleen uuden opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisesti. Opetussuunnitelma uudistuksen keskeisinä tavoitteina on vahvistaa oppilaan aktiivisuutta, lisätä opiskelun merkityksellisyyttä ja mahdollistaa onnistumisen kokemukset jokaiselle oppilaalle. Uudet opetussuunnitelmat korostavat oppiaineiden opetuksessa laaja-alaista osaamista, joka rakentuu eri näkökulmista. Opiskelu, työelämä sekä aktiivinen kansalaisuus edellyttävät eri tiedon- ja taidonalojen hallintaa ja myös niitä yhdistäviä tekijöitä.

Koulun toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat vuorovaikutteisuuden ja monipuolisen työskentelyn periaatteet. Tämä tarkoittaa, että koulutyössä hyödynnetään suunnitelmallisesti erilaisia työtapoja ja oppimisympäristöjä. Työtapojen tulee antaa tilaa kokeilemiseen, tutkimiseen, toiminnallisuuteen, liikkumiseen ja leikkiin. Luokkahuoneen lisäksi oppimisympäristöinä käytetään yhä enemmän myös koulun ulkopuolisia ympäristöjä: liikutaan luonnossa ja vierailaan esimerkiksi museoissa tai yrityksissä. Teknologialla on yhä suurempi merkitys koulun arjessa, ja oppilaat voivat entistä paremmin osallistua omien oppimisympäristöjensä kehittämiseen ja valitsemiseen. Uusi opetussuunnitelma korostaa arviointimenetelmien monipuolisuuden lisäksi myös arviointia, joka ohjaa ja edistää oppimista.

Jotta koulut olisivat tasa-arvoisessa asemassa teknologian suhteen, kuvataan kouluille tarvittavien laitteiden minimitasot ja suunnitellaan siirtyminen leasing-malliin tavoitetason mukaisesti. Siirtyminen hankinnasta leasingiin edellyttää budjetoinnin muuttamista. Oppilaiden käytössä olevien laitteiden määrä tulee myös jatkossa kasvamaan.

KESKEISET MUUTOKSET TALOUSARVIOVUONNA

Kouluilla säilytetään vuoden 2019 talousarvion ja lisätalousarvion toiminnot. Matin ja Liisan koulun toimintaan sisällytetään toinen ryhmä tatossa. Varpaisjärven koulussa vakinaistetaan määräaikainen yläkoulun pienryhmä. Muilla kouluilla säilytetään nykyinen ohjausresurssi. Martikkalan koulussa tarvetta edelleen kolmannelle opettajalle. ATK-hankinnoissa siirrytään leasing-hankintaan, jolloin osa koulujen kalustorahoista siirtyy kalustosta peruskoulujen yhteisiin toimintoihin.

MERKITTÄVIMMÄT RISKITEKIJÄT JA NIIHIN VARAUTUMINEN

Talousarvion riskit liittyvät siihen, jos erityistä ja tehostettua tukea tarvitsevien lasten suhteellinen määrä merkittävästi kasvaa tai jos oppilasmäärä merkittävästi muuttuu ennustetusta. Perusopetuslain mukaan oppilaalla on kuitenkin subjektiivinen oikeus opetuksen osallistumiseen edellyttämiin avustajapalveluihin sekä muihin tukipalveluihin. Osa toiminnoista ja tavoitteista perustuu hankerahoitukseen. Vuoden 2020 hankerahoitusta ei ole vielä julkaistu. Riskinä on, että talousarviossa huomioidut hankkeet eivät välttämättä toteudu edellisten vuosien tapaan.

TUNNUSLUVUT JA MITTARIT

	TP 2018	TA 2019	TAE 2020	TSE 2021	TSE 2022
Perusopetuksen tuntimäärä (ei sisällä hankerahoituksella toteutettuja tunteja)	1920	1927	1972	1950	1900
Tuntikehys/oppilas	1,82	1,80			
Yleisopetusryhmien lkm	54	56	57	56	54
Erityisopetusryhmien lkm	7	7	8	8	8
Nettomenot/oppilas	6 873 €	6 666 €	6 837 €	6 668 €	6670 €
Yleisopetuksen keskimääräinen ryhmäkoko alakouluissa	20,2	19,1	18,1	18	18
Yleisopetuksen keskimääräinen ryhmäkoko yläkouluissa	18,2	18,2	17,4	17	17
Oppilaskuljetusten kustannukset/kuljetusoppilas	1 946 €	1 818 €	1 798 €	1 800 €	1800€

Oppilaita peruskoulussa tilastointipäivänä 20.9.	2018	2019	TAE2020
Alapitkä	92	86	82
Martikkala	43	51	44
- joista esioppilaita	5	11	1
Nerkoo	74	77	75
Matin ja Liisan koulu	598	619	598
Varpaisjärven koulu	217	209	193
Paloisten koulu	30	26	27
- joista esioppilaita	4	2	4
Yhteensä	1056	1065	1013
- joista esioppilaita	9	12	10
Kuljetusoppilaita peruskoulussa	570	574	574
Pidennetyssä oppivelvollisuudessa	15	16	16
Muut erityisoppilaat	72	75	75
Oppilasmäärät lv. 2021 – 2023	2022	2022	2023
Alapitkä	85	79	78
Martikkala	40	37	34
- joista esioppilaita	1	3	5
Nerkoo	75	67	63
Matin ja Liisan koulu	606	588	570
Varpaisjärven koulu	191	179	174
Paloisen koulu	32	32	27
- joista esioppilaita	5	3	0
Yhteensä	1081	1028	982
-joista esioppilaita	6	6	5

Lukio

TULOSALUEEN TOIMINTA-AJATUS

Lukiokoulutuksen tehtävänä on antaa laaja-alainen yleissivistys sekä riittävät tiedot ja taidot lukion jälkeistä jatko-opiskelua varten. Kuvataidelukion tehtävänä on tämän lisäksi antaa opiskelijalle mahdollisuus perehtyä syvällisesti kuvataiteeseen ja kehittää opiskelijan kuvallista ilmaisua.

TULOSALUEEN TOIMINNAN KEHITTÄMISTAVOITTEET SUUNNITTELUKAUDELLE

Opetussuunnitelman ja pedagogiikan uudistaminen, sähköinen yo-tutkinto

Lukion uudet opetussuunnitelmat julkaistaan marraskuussa 2019. Tämän jälkeen aloitetaan paikallinen OPS-työ, jonka jälkeen uudet opetussuunnitelmat otetaan käyttöön syksyllä 2021. Lapinlahden Lukio ja Kuvataidelukio tekee OPS-työssä yhteistyötä muiden Ylä-Savon lukioiden kanssa.

Ylioppilaskirjoituksissa on siirrytty täysin sähköiseen järjestelmään ja lukiolla valmiudet ovat tällä hetkellä hyvät. Jatkossa koejärjestelmää tulee kehittää niin, että se on entistä paremmin lukion omien koeviikkojen käytössä ja toisaalta päivitetään laitteistoa kehittyviä vaatimuksia vastaaviksi. Tämä vaatii mahdollisesti lukion verkkolaitteiston päivittämistä niin, että suljettu koeverkko voidaan muodostaa kiinteillä laitteilla.

Lähivuosien aikana tulee ajankohtaiseksi Lapinlahti-salin av-laitteiston kartoitus. Varsinkin nykyinen videotykki alkaa olla käyttöikänsä päässä ja myös teknisesti vanhentunut. Samalla on tarkoituksenmukaista tarkastella myös muu laitteisto, vaikka tämän hetken tiedossa ei ole tarvetta audiolaitteiston uudistamiselle.

Hallitusohjelma sisältää kirjauksen toisen asteen koulutuksen maksuttomuudesta. Tällä voi olla vaikutusta lukiokoulutuksen järjestämiseen oppimateriaalien ja laitteiden osalta. Tarvittaessa lukiokoulutuksen järjestähän on varauduttava sekä opetuksessa käytettävien laitteiden että oppimateriaalien tarjoamiseen opiskelijoille.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TALOUSARVIOVUODELLE

TAVOITE	TOIMENPIDE
Sähköinen ylioppilastutkinto	Opettajien osaamisen ylläpito ja parantaminen. Erityisesti uusien opettajien perehdyttäminen sähköiseen järjestelmään. Sähköisen kurssikoverkon suunnittelu.
Uusi lukiolaki ja maksuton toinen aste	Korkeakoulu- ja työelämäyhteistyön kehittäminen. Opiskelijoiden henkilökohtaisen ohjauksen turvaaminen. Seurataan maksuttoman toisen asteen kehittymistä ja tehdään tarvittavat suunnitelmat lukiokoulutuksen järjestämiseksi.
Opetussuunnitelmauudistus	Opetussuunnitelmatyön käynnistäminen ja kuntakohtaisten opetussuunnitelmien valmistelu. Laajan kurssitarjonnan ja valintamahdollisuuden turvaaminen.
Kuvataidelukioiden kehittämisverkosto	Osallistuminen erityisen koulutustehtävän saaneiden kuvataidelukioiden kehittämisverkostoon.
Kansainvälisyys ja	Tarjota opiskelijoille mahdollisuuksia kansainvälisyyteen ja

kotikansainvälisyys	kotikansainvälisyyteen.
---------------------	-------------------------

PERUSTELUT

Lukiokoulutus kehittyy opetussuunnitelmauudistuksen ja sähköistyneiden ylioppilaskirjoitusten myötä. Suuri osa opinnoista ja pääosa kokeista suoritetaan sähköisissä ympäristöissä. Tämä edellyttää sekä opettajien täydennyskoulutusta että ajanmukaista opetusvälineistöä. Opettajilla tulee olla mahdollisuus kouluttautua omassa aineessaan tärkeiden ohjelmien hallinnassa, jotta niiden opettaminen on mahdollista. Sähköisen kurssikoeverkon suunnittelu helpottaa koeviikkojen järjestelyitä, vähentää nykyisestä koeviikkokäytännöstä aiheutuvia ongelmia ja testaa koejärjestelmän toimivuutta suurilla kokeilla. Hallitusohjelman kirjaus maksuttomasta toisesta asteesta saattaa jatkossa velvoittaa lukiot hankkimaan opiskelijoille opiskelussa tarvittavat välineet eli käytännössä kannettavat tietokoneet ja oppimateriaalit.

Opetussuunnitelman uudistuessa tavoitteena on lukion tuntikehyksen pitäminen sellaisella tasolla, joka mahdollistaa opetuksen järjestämisen pedagogisesti perustelluissa opetusryhmissä sekä mahdollisimman laajan, taloudellisten resurssien mukaisen, valinnaisuuden tarjoamisen. Lukion kursseista huomattava osa on valinnaisia syventäviä ja soveltavia kursseja. Ylioppilaskirjoituksissa menestyminen edellyttää, että opiskelija suorittaa yo-aineesta valinnaisia kursseja. Kuvataidelinjan vetovoimaisuus edellyttää myös laajaa kuvataidekurssien valikoimaa. Lukiokoulutuksen laadun kannalta yksi keskeinen asia on valinnaiskursien tarjonnan laajuus. Kurssitarjonnan laajuutta voidaan tukea myös etä- ja itseopiskelukursseilla niissä aineissa, joissa valitsijamäärät eivät riitä oman opetuksen järjestämiseen.

Uusi opetussuunnitelma, uusi lukiolaki ja ylioppilastutkinnon uudistaminen muuttaa lukion oppimisympäristöä entistä enemmän sähköiseksi, mikä luo muutospainetta fyysisiin oppimisympäristöihin. Lukio on aktiivisesti mukana hankkeissa, jotka lisäävät verkostoitumista toisten oppilaitosten kanssa, lisäävät lukiokoulutuksen houkuttelevuutta ja tarjoavat opiskelijoille monipuolisia opintomahdollisuuksia niin kotimaassa kuin kansainvälisellä tasolla.

Lapinlahden Lukio ja Kuvataidelukio on viime vuosina tehnyt aktiivista yhteistyötä kansainvälisyyden osalta. Lukiossa on vierailut pitkäaikaisesti kaksi japanilaista opettajaa ja yhteistyössä Vieremän lukion kanssa on pidetty yhteinen Japani-teemainen kansainvälisyysprojekti. Kotikansainvälisyyttä on tuettu yhteistyöllä Pietarsaaren ruotsinkielisen lukion kanssa. Myös pidemmät perinteet omaava Krakovan nuorisofoorumissa vierailu on voimissaan. Kansainvälisellä yhteistyöllä on saavutettu selkeästi näkyvyyttä kuntarajojen ulkopuolella. Kansainvälisyyden näkyminen lukiotyössä on perusteltua jatkossakin sekä opiskelujen motivaatiota lisäävänä tekijänä että markkinoinnin näkökulmasta.

KESKEISET MUUTOKSET TALOUSARVIOVUONNA

Vuoden 2020 talousarvio on laadittu vastaavalle tuntimäärälle kuin vuoden 2019 talousarvio.

MERKITTÄVIMMÄT RISKITEKIJÄT JA NIIHIN VARAUTUMINEN

Lukiokoulutus käy läpi suurehkoa murrosta niin rahoituksen, järjestämisen kuin ylioppilaskirjoitustenkin osalta. Rahoituksen ja järjestäjäverkon osalta tilannetta seurataan aktiivisesti ja etsitään tapoja, joilla lukiokoulutuksen saatavuus Lapinlahdella turvataan. Ylioppilastutkinnon sähköistyminen edellyttää koeympäristön laitteiden ylläpitoa ja varalaitteistoa. Tällä hetkellä laitteisto on ajantasainen, mutta vikautuminen on mahdollista. Opettajien kouluttautuminen on ensisijaista, jotta opiskelijoille taataan hyvät valmiudet ylioppilaskokeeseen osallistumisessa.

Toteutuessaan maksuton toinen aste aiheuttaa lukiolle lisäkustannuksia, joihin ei tällä hetkellä voi varautua. Tilanteen kehittymistä seurataan ja tarvittaessa tehdään vaaditut muutokset lukiokoulutuksen järjestämiseksi.

Lukion pienekkö koko ja sitä kautta tuntikehys asettaa haasteen valinnaisten kurssien järjestämisen osalta. Varsinkin pienet soveltavat kurssit ja osa kertauskursseista on vaarassa jäädä pitämättä. Tarjonnan kaventumisella saattaa pitkällä aikavälillä olla vaikutusta myös Lapinlahden Lukio ja Kuvataidelukion

TUNNUSLUVUT JA MITTARIT

	TP 2018	TA 2019	TAE 2020
Ulkoiset nettomenot/opiskelija	5979 €	5984 €	5990 €
Tuntikehys	328,5	328,5	331,5
Tuntikehys/opiskelija	1,59	1,60	1,58
Toteutuneiden syventävien ja soveltavien kurssien lkm., joista kuvataidelinjan kursseja	106/22	106/22	106/22

	2017	2018	2019
Opiskelijoita 20.9	201	209	210
- joista vieraspaikkakuntalaisia	42	61	60
- joista lapinlahtelaisia	159	148	150
- kuvataidelinjalla	61	73	73
- perinteisellä linjalla	139	132	133
Ylioppilaita lukioista	56	59	59
Opettajia 20.9.	13	11 18 lukio ja ML 23 lukio ML ja Aineenopettajat	11 18 lukio ja ML 23 lukio ML ja Aineenopettajat

Lukion ylioppilaskirjoitusten arvosanjakauma keväällä	kevät 2016	kevät 2017	kevät 2018	Kevät 2019
	%	%	%	%
l	7	11	11	7
e	22	22	20	17
m	26	25	21	17
c	21	20	23	26
b	18	9	14	23
a	6	10	9	10
i	-	1	2	-

Kulttuuri- ja nuorisopalvelut

Kulttuuri- ja nuorisopalveluiden tulosalue käsittää Kaskikuusen kansalaisopiston, kirjaston, Kuopion konservatorion Lapinlahden toimipisteen, muun kulttuuritoiminnan ja nuorisotyön.

TULOSALUEEN TOIMINTA-AJATUS

Kaskikuusen kansalaisopisto järjestää alueelliseen sivistystarpeeseen vastaavaa koulutusta. Koulutus tukee yksilön persoonallisuuden monipuolista kehittymistä sekä yksilön kykyä toimia aktiivisena ja tasa-arvoisena yhteisönsä jäsenenä. Kuopion konservatorion alainen Lapinlahden toimipiste antaa opetusta taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän mukaisesti.

Nuorisotyö tarjoaa kaikille nuorille suunnattua toimintaa huomioiden ja edistäen lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksia. Työmuotoina käytetään nuorisotilatoimintaa, etsivää nuorisotyötä sekä kerho-, ryhmä- ja leiritoimintaa. Toiminnan tarkoituksena on sitouttaa varhaisnuoret ja nuoret toimintaan mielekkään tekemisen kautta, sekä samalla edistää heidän hyvinvointiaan, sosiaalisia taitojaan ja elämänhallinnan taitojen kehittymistä sekä ehkäistä syrjäytymistä. Kaikissa toiminnoissa huomioidaan kasvatuksellisuus. Lisäksi nuorisotyön tarkoituksena on edistää kulttuuri- ja ympäristökasvatusta.

Lapinlahden kunnankirjasto tarjoaa laadukasta ja ajantasaista kirjasto- ja tietopalvelua Lapinlahden pääkirjastossa, Varpaisjärven lähikirjastossa sekä kirjastoautossa kehittäen paikallispalveluiden ohella myös verkkopalveluita.

Kunta järjestää puitteita kulttuurielämälle tukemalla erilaisia tapahtumia ja kulttuurialan toimijoita avustuksin, hankkimalla Lapinlahden tapahtumille ja kohteille näkyvyyttä yhteismarkkinoinnilla, tilajärjestelyjen kautta sekä suuntaamalla kunnan työntekijöiden työpanosta keskeisten tapahtumien järjestämiseen ja koordinointiin.

TULOSALUEEN TOIMINNAN KEHITTÄMISTAVOITTEET SUUNNITTELUKAUDELLE

Kansalaisopisto

Aktivoidaan mukaan uusia ja pidetään mukana vanhoja toimijoita kehittämällä monipuolista ja laadukasta opetustarjontaa siten, että se olisi kaikkien kuntalaisten saavutettavissa.

Kuopion konservatorion Lapinlahden toimipiste

Elinvoimaisen toiminnan ylläpitäminen ja kehittäminen nykyiseltä pohjalta kysynnän mukaisesti.

Nuorisotyö

Etsivän nuorisotyön vakinaistaminen osaksi kunnan toimintaa nuorisotyön henkilöressurssien oikealla mitoituksella tavoittaaksemme alle 29-vuotiaat koulunsa keskeyttäneet ja kouluttamattomat nuoret. Mahdollistaaksemme heille asianmukaiset jatkopolut koulutukseen ja työelämään. Nuorisotoimen digitaalisen nuorisotyön ja pelihuone toiminnan turvaaminen nykyaikaisilla laiteilla ja kalustolla sekä ohjauksella

Nuorisofoorumin toiminnan turvaaminen aktiivisena toimijana nuoria koskevassa päätöksen teossa. Varpaisjärven alueen nuorisotoiminnan turvaaminen riittäväällä henkilöstöressurssi määrällä. Vapaaehtoistyön ylläpitäminen Saapas toiminnassa Lapinlahden seurakunnan kanssa ja Varpaisjärven alueen Saapas vapaaehtoistyö käynnistäminen ja kehittäminen.

Muut kulttuuripalvelut

Muut kulttuuripalvelut tukevat kulttuuri- ja matkailutoimijoita ja tapahtumia sekä vahvistavat kunnan imagoa kulttuuri- ja liikuntapitäjänä.

Kirjasto

Yleisen kirjastolain mukaisten toimintojen vakiinnuttaminen kirjaston toimintaan. Kirjasto toimii ja kehittää toimintaansa yhteistyössä muiden kirjastojen ja palvelusektoreiden kanssa.

TULOSALUEEN TOIMINNALLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TALOUSARVIOVUONNA

TAVOITE	TOIMENPIDE
<p>Kansalaisopisto Laadukkaan opetustarjonnan ylläpitäminen ja kehittäminen</p> <p>Palvelujen saavutettavuus</p>	<p>Opetusta järjestetään 8900–9100 tuntia kalenterivuodessa. Asiakaslähtöinen suunnittelu, joka perustuu kurssiarviointeihin, eri-ikäisiltä kuntalaisilta tuleviin toiveisiin ja opiston henkilöstön ajan ja muiden koulutuksen järjestäjien tarjonnan seuraamiseen ja ideointiin.</p> <p>Kansalaisopistopalvelut pyritään saamaan edelleen paremmin kaikkien kuntalaisten saavutettaviksi ottaen huomioon lukuvuoden rakenne ja fyysiset välimatkat.</p> <p>Laatuun vaikutetaan henkilöstön työhyvinvointia ja -turvallisuuksi edistämällä, koulutuksella sekä yhteistyöllä muiden kansalaisopistojen ja yhteistyötahojen kanssa.</p> <p>Luontokyltien opetustarjonnan määrä pyritään säilyttämään nykyisenä.</p>
<p>Kuopion konservatorion Lapinlahden toimipiste Myönteinen näkyvyys ja vaikuttavuus yli kuntarajojen</p>	<p>Musiikin perusopetuksen laajuuden ylläpitäminen toiminnallisesti ja taloudellisesti järkevällä ja suunnitellulla tasolla (40–45 oppilasta).</p> <p>Varhaisiän musiikkikasvatus eli musiikkileikkikoulu- ja soitinkarusellitoiminta tukee musiikin perusopetusta.</p> <p>Esiintymistoiminnan kehittäminen yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.</p>
<p>Nuorisotyö Nuorisotila toiminta</p>	<p>Tarjota nuorille mielekästä ja turvallista tekemistä vapaa-aikana sosiaalisia taitoja vahvistaen yksilö ja ryhmätasolla. Nuorisotiloilla työmuotoina käytetään mm. ryhmätoimintoja ja teemakokonaisuuksia. Nuoret saavat myös viettää aikaa kavereiden kanssa valvotussa ympäristössä aikuisen ollessa aina läsnä ja mukana nuorten vapaa-ajassa.</p>
<p>Kerho-, leiri- ja retkitoiminta</p>	<p>Edistää ympäristö- ja kulttuurikasvatusta ryhmä- ja leiritomintojen kautta varhaisnuorille ja nuorille Näiden toimintojen kautta vahvistetaan lasten ja nuorten ympäristö-, kulttuuri- ja liikuntatietoutta järjestämällä monipuolisia mahdollisuuksia osallistua leireille, retkille ja kokoperheen tapahtumiin</p>
<p>Etsivä nuorisotyö / sosiaalinen vahvistaminen</p>	<p>Tavoittaa syrjäytymisvaarassa olevat nuoret etsivän nuorisotyön keinoin ehkäisten nuorten syrjäytymistä ja tukemalla elämän hallinnan taitojen kehittymistä hyödyntäen moniammatillista verkostoa.</p> <p>Sosiaalisen vahvistamisen ja ennaltaehkäisyn tavoitteessa</p>

	työmuotoina ovat mm. moniammatillinen yhteistyö, yhteistyötapaamiset eri nuorten toimijoiden kanssa, suunnatut kerhot ja tukihenkilötyö.
Muu kulttuuritoiminta Vahvistetaan myönteistä kuntakuvaa, erityisesti kulttuuri- ja liikuntapitäjänä	Tapahtumien, toimijoiden ja käyntikohteiden tukeminen. Viestintä, yhteismarkkinointi ja lisäresurssien hakeminen. Yhteisöllisyyden tukeminen. Yhteistoiminta ja yhteiset hankkeet Ylä-Savon muiden kuntien kulttuuritoimien kanssa kulttuuripalvelujen kehittämiseksi. Seudullinen yhteistyö matkailu- ja kulttuuritoimijoiden kanssa
Kirjasto Lasten ja nuorten lukuharrastuksen edistäminen	Lasten ja nuorten kirjastotyötä kehitetään yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa. Kannustetaan luku- tai kirjallisuudiplomin suorittamiseen.
Kokoelmien ja muiden kirjastopalveluiden käytön edistäminen ja palveluiden saavutettavuus	Pääkirjaston lisäksi palveluita tarjoavat lähikirjasto ja kirjastoauto. Verkkokirjasto ja e-aineistot mahdollistavat asiakkaille palveluja myös kirjaston aukioloaikojen ulkopuolella. Kehitetään yhteistyötä sidosryhmien kanssa.

PERUSTELUT

Kansalaisopisto

Kansalaisopiston vuoden 2020 talousarvio on laadittu niin, että kurssitarjonta ja opetustuntitoteuma säilyvät samalla tasolla kuin aikaisemmin. Kurssitarjonnan osalta huolehditaan sen alueellisesta kattavuudesta. Opintomaksut säilyvät ennallaan 1.1.2018 korotuksen pohjalta. Opintomaksujen korottaminen jopa yli 60 prosentilla leikkasi kansalaisopiston opiskelijamäärää ja samalla toiminnan vaikuttavuutta merkittävästi. Kansalaisopistotoiminnan saavutettavuutta ja samalla vaikuttavuutta tulee jatkossa pyrkiä parantamaan (netto- ja brutto-opiskelijamäärät). Lukuvuosi jaetaan lukuvuodesta 2020–2021 alkaen pitkistä koko lukuvuoden opintopiireistä syyslukukauden ja kevätlukukauden kurseiksi, joilla on erilliset kurssimaksut. Syyslukukauden kurssimaksut laskutetaan syyslukukauden aikana, kevätlukukauden kurssimaksut kevätlukukauden aikana.

Kuopion konservatorion Lapinlahden toimipiste

Kuopion konservatorion Lapinlahden toimipisteen osalta kevään 2020 oppilashaku järjestetään Kuopion konservatorion ja Lapinlahden kunnan välisen 16.1.2018 tehdyn sopimuksen mukaisesti.

Nuorisotyö

Yhteistyökumppaneiden kautta on noussut esille huoli lasten ja nuorten pelaamisesta. Sama huoli on noussut esille myös vanhemmilta. Heidän toiveena on ollut pelihuonetoiminta, jossa nuorta ohjataan pelissä, mutta samalla ohjataan myös pitämään itsestään huolta fyysisesti, psyykkisesti sekä unen ja ruokailun merkityksestä nuoren jaksamiseen. Pelihuonetoiminnan nykyaikaistamisella nuorisotoimella on mahdollisuus vaikuttaa ja ohjata nuorta kohti tervettä ja itsestään huolehtivaa pelikulttuuria.

Etsivän nuorisotyössä on menossa kuudes rahoituskausi 1.9.2019 -31.8.2020 ja uutta rahoitusta haetaan kaudelle 1.9.2019 – 31.8.2020. Rahoituksen päätyttyä tulisi etsivä nuorisotyö vakiinnuttaa osaksi kunnan toimintaa huomioiden nuorisotoimen henkilöresurssien riittävä määrä. Mikäli uutta rahoitusta ei saada, on sillä myös suora vaikutus Varpaisjärven alueen nuorisotoiminnan heikkenemiseen henkilöstöresurssien pudotessa 50 % Varpaisjärven alueella perusnuorisotyössä, jolloin työaika jää vain 19 viikkotuntiin.

Nuoret tarvitsevat ohjaukseen pysyvyyttä. Tämä on tärkeää nuorisofoorumin toiminnan turvaamisen kannalta aktiivisena toimijana nuoria koskevassa päätöksenteossa. On ymmärrettävä, että osalla nuorista mm. yläkouluikäisille ei ole vielä opinnoissa vaikuttamista turvaava opetusta, jolloin on tärkeää että

nuorisofoorumin ohjauksella, opetamme ja ohjaamme heitä oikealla tavalla ottamaan kantaa ja kehittämään kuntaamme.

Varpaisjärven alueen Saapas vapaaehtoistyö käynnistämiseen ja kehittämiseen panostetaan kouluttamalla Varpaisjärven alueen nuoriso-ohjaaja Saapas –kouluttajaksi, jolla on alueensa hyvä tuntemus.

Muu kulttuuritoiminta

Kunta tukee tapahtumia tilajärjestelyin ja avustuksin. Lisää näkyvyyttä saadaan yhteismarkkinoinnilla sekä seudullisella yhteistyöllä. Kulttuurikoordinaattorin työpanosta suunnataan tapahtumajärjestelyihin ja avustetaan toimijoita lisäresurssien hankkimisessa. Vahvistetaan toimintaa yhteistyökumppaneiden kanssa.

Keskeisiä kulttuuritapahtumia vuonna 2020 ovat: Taidemuseo Eemilin näyttelyt, Varpaisjärven Toukokausi, Musiikkileiri, Varpaisjärven Maalaismarkkinat, Juusto- ja viinijuhlat, Vasikkasavut, Taidekadun Aikataika ja Lapsellisten Lapinlahti. Viestinnässä tuodaan esille vahvuuksia, kuten vahvaa kulttuuriperintöä, omaleimaisuutta ja kärkeäkohteita. Tärkeimpinä kansallisina juhlapäivinä järjestetään tapahtumia. Kulttuurin ja urheilun parissa ansioituneita muistetaan itsenäisyyspäiväjuhlassa Lapinlahti-mitalilla. Varpaisjärven kotiseutumuseon kokoelmista pidetään huolta ja museota pidetään yleisölle avoinna kesällä. Suomen Asutuseumun perustamisesta tulee kuluneeksi 20 vuotta. Museon juhluvuoden järjestelyissä ja toiminnassa ollaan mukana. Lapinlahti-Seuran kanssa tehdään yhteistyötä kotiseututietoisuuden lisäämiseksi ja paikallishistorian keräämiseksi.

Kulttuuritoimi on mukana Ylä-Savon kuntien yhteisissä hankkeissa sekä uusien hankkeiden valmistelussa ja hakemisessa. Hankkeissa kehitetään kolmannen sektorin ja kunnan yhteistoimintamalleja sekä kulttuuripalveluja. Kunta on mukana Iisalmi ja tienoot – matkailumarkkinoinnin yhteistyöverkostossa. Kulttuuritoimi on mukana myös Hyvän olon Lapinlahti –ryhmässä sekä Jalostamo-hankkeessa.

Kirjasto

Kirjasto Uusi kirjastolaki (Laki yleisistä kirjastoista 1492/2016) määrittää yleisen kirjaston tehtävät. Tehtäviä hoitaakseen kirjastolla tulee olla käytössään tarkoituksenmukaiset tilat, ajantasainen välineistö (laitteet, ohjelmistot, verkkoyhteydet) sekä riittävä ja osaava henkilöstö. Yleisen kirjaston palvelut ovat kaikkien käytettävissä ja saavutettavissa. Kirjasto on lähipalvelu, jolla tulee olla riittävät aukioloajat. Yleisen kirjaston omien aineistojen käyttö ja lainaus sekä ohjaus ja neuvonta on maksutonta.

Lapinlahden kunnankirjaston tavoitteena on peruspalvelujen laadun turvaaminen ja niihin panostaminen. Kirjasto tarjoaa asiakkaiden käyttöön riittävän tuoreet ja monipuoliset aineistokokoelmat. Kirjaston henkilökunta palvelee asiakkaita pääkirjastossa, lähikirjastossa ja kirjastoautossa. Palvelujen saavutettavuutta edistetään verkkopalveluita ja omatoimiratkaisuja kehittämällä. Aukiolojen lisääminen kaikkia kuntalaisia paremmin palveleviksi edellyttää omatoimipalvelujen käyttöönottoa sekä pää- että lähikirjastossa. Varpaisjärven omatoimikirjasto aloitti toimintansa 24.6.2019 ja Lapinlahden pääkirjaston omatoimikäyttö aloitettaneen vuoden 2020 aikana. Omatoimihankkeilla ei ole henkilöstövaikutuksia. Yhteistyötä tehdään laajalti muiden kirjastojen ja sidosryhmien kanssa ja hyödynnetään soveltuvin osin valtionrahoitusta. Lukuharrastusta edistetään tiiviillä yhteistyöllä koulujen kanssa.

Julkisten palvelujen siirtyminen verkkoon tuo velvoitteita myös kunnille. Auta-hankkeen loppuraportissa (Digituen toimintamalliehdotus, Valtiovarainministeriö, 2017) yhdeksi kansalaisen digituen järjestäjistä kaavailaan kirjastoja, mikä tulee asettamaan vaateita myös henkilökunnan ammattitaidon kehittämiseen

KESKEISET MUUTOKSET TALOUSARVIOVUONNA

Nuorisotoimi

Etsivän nuorisotyön valtion rahoitus jatkuu vuonna 2019 ja uutta rahoitusta haetaan ajalle 1.9.2019-31.8.2020 sekä nuorten tieto- ja neuvontatyön hanke –rahoitus jatkuu 31.8.2019 saakka.

Kansalaisopisto

Lukuvuosi jaetaan lukuvuodesta 2020–2021 alkaen pitkistä koko lukuvuoden opintopiireistä syyslukukauden ja kevätlukukauden kursseiksi, joilla on erilliset kurssimaksut. Syyslukukauden kurssimaksut laskutetaan syyslukukauden aikana, kevätlukukauden kurssimaksut kevätlukukauden aikana.

Kuopion konservatorion Lapinlahden toimipiste

Kuopion konservatorion Lapinlahden toimipisteen vuoden 2020 talousarvio on laadittu Lapinlahden kunnan ja Kuopion konservatorion välisen sopimuksen pohjalta. 16.1.2018 hyväksytyn sopimuksen mukaan Lapinlahden kunnan kuntaosuus on 50.000€/v.

MERKITÄVIMMÄT RISKITEKIJÄT JA NIIHIN VARAUTUMINEN

Kansalaisopisto

Opiskelijamäärän pienentyminen nykyisistä opiskelijamääristä.

Nuorisotyö

Etsivän nuorisotyössä on menossa kuudes rahoituskausi 1.9.2019 -31.8.2020 ja uutta rahoitusta haetaan seitsemännelle rahoitus kaudelle 1.9.2020 – 31.8.2021. Rahoituksen päätyttyä, pitää etsivä nuorisotyö vakiinnuttaa osaksi kunnan toimintaa huomioiden nuorisotoimen henkilöresurssien riittävä määrä. Mikäli uutta rahoitusta ei saada, on sillä myös suora vaikutus Varpaisjärven alueen nuorisotoiminnan heikkenemiseen henkilöstöresurssien pudotessa 50 % Varpaisjärven alueella perusnuorisotyössä, jolloin työaika jää vain 19 tuntia viikko.

Yksintyöskentelyssä väkivallan riski on kasvanut, koska nuorten päihteiden käytössä on lisääntyneet huumausaineet ja huumausaineiksi luokiteltavien lääkkeiden käyttö. Nuorisotyötä tehdään virastoajan ulkopuolella kaduilla ja avoimessa tilatoiminnassa ilta- ja viikonloppu aikaan, jolloin työntekijä voi olla yksin kohdatessaan päihtyneitä asiakkaita jotka voivat käyttäytyä eri päihteiden vaikutuksen alaisena väkivaltaisesti ja impulsiivisesti. Ohjaajan tehtävä on kuitenkin ensisijaisesti tällaisessa tilanteessa turvata paikalla olevat muut nuoret ja itsensä.

Kirjasto

Kirjastopalvelujen ylläpitäminen, kehittäminen ja saavutettavuuden varmistaminen edellyttävät riittäviä taloudellisia resursseja. Kirjaston muuttuvassa toimintaympäristössä avainroolissa on henkilökunnan osaaminen ja työhyvinvointi.

TUNNUSLUVUT JA MITTARIT

Kaskikuusen kansalaisopisto	TP 2018	TA 2019	TAE 2020	TSE 2021	TSE 2022
Opetustunnit	9045,2	8900–9100	8900–9100	8900–9100	8900–9100
Opiskelijat (netto) *	2018	2100	1950	2000	2050
- joista lapinlahtelaisia	1797	1950	1750	1850	1900
- joista ulkopaikkakuntalaisia	221	150	200	150	150
Opiskelijat (brutto, ml. luennot)	5549	5200	5400	5500	5600
Pidetyt tunnit / asukasluku	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Opiskelijat / asukasluku (%)	20,8	21,5	20,5	21,1	21,6
Valtionosuus	315573	315944			
Myyntituotot	140649	146960	142760	144660	144660

Kuopion konservatorion Lapinlahden toimipiste	TP 2018	TA 2019	TAE 2020	TSE 2021	TSE 2022
Oppilaat	49 (75)	45 (75)	45 (75)	45 (75)	45 (75)
- joista musiikin perusopetuksessa, klassinen	47	42	42	42	42
- joista musiikin perusopetuksessa, rytmimusiikki	2	3	3	3	3
Varhaisiän musiikkikasvatus (musiikkileikkikoulu, soitinkaruselli ja alkusoitto)	26	30	30	30	30
Viikkotuntimäärä	70,4	68	68	68	68
Vuosittainen tuntimäärä	2464	2380	2380	2380	2380

Muu kulttuuritoiminta	TP2018	TA 2019	TAE 2020	TSE 2020	TSE 2022
Henkilöstö	1,0 ht	1,2 ht	1,2 ht	1,0 ht	1,2 ht
Muu kulttuuritoiminta €/as (ulkoiset nettomenot)	6,55	9,77	8,98	9,20	9,20
Kotiseutumuseon kävijämäärä	250	212	250	250	250
Kulttuuritapahtumat	12	15	16	16	14

Nuorisotoimi	TP 2018	TA 2019	TAE 2020	TSE 2021	TSE 2022
Nuorisotilat / yökahvila avoinna (pv)	290	250	250	250	250
Kävijöitä vuodessa	8288	5500	7000	7000	7000
leiripäivät / osallistujia vuodessa	16 / 300	25 / 400	20 / 350	20 / 350	20 / 300
Etsivän nuorisotyön / tukihenkilötoiminnan asiakkaat/asiakastapaamiset	357 / 632	350 / 650	350 / 630	350 / 630	350 / 630
Kerhot ja ryhmät /osallistujia vuodessa	44 / 466	60 / 600	50 / 500	50 / 500	50 / 500
Muu toiminta ja tapahtumat / osallistujat vuodessa	76 / 1746	40 / 1200	60 / 1400	60 / 1400	60 / 1400
Tilojen muut ulkopuoliset käyttäjät vuodessa	415	300	350	350	350
Vapaaehtoisten osallistumiskerrat vuodessa yhteensä henkilöä	55	40	40	40	40

Lapinlahden kirjaston tunnuslukuja	TP 2018	TA 2019	TAE 2020	TSE 2021	TSE 2022
Kokonaislainaus	148 681	145 000	150 000	155 000	155 000
Kokonaislainaus/asukasluku	15,34	15,1	15,6	16,1	16,1
Lähikirjaston lainaus	29 201	28 600	30 000	31 000	31 000
Kirjastoautolainaus	12 793	11 500	13 500	13 500	13 500
Hankinnat (niteitä, kpl)	4 073	4 000	4 000	4 000	4 000
Fyysiset käynnit	70 331	72 000	76 000	76 000	76 000
Fyysiset käynnit/asukasluku*	7,26	7,5	7,9	7,9	7,9
Taide- ja aineistonäyttelyt	45	55	45	45	45
Luku- tai kirjallisuusdiplomin suorittaneita oppilaita/vuosi	298	267	250	250	250
Aukiolotunnit, jolloin henkilökunta paikalla/vuosi	4 196	4 000	4 200	4 200	4 200
Omatoimikirjastojen aukioloajat/vuosi	-	1 300	4 700	4 700	4 700
Kirjastonkäytön ja tiedonhankinnan opetukseen osallistuneita ryhmiä/vuosi	21	25	30	30	30

Varhaiskasvatus

TULOSALUEEN TOIMINTA-AJATUS

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä Huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus on lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävä ja syrjäytymistä ehkäisevä palvelu. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Varhaiskasvatus tukee huoltajia kasvatustyössä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun.

TULOSALUEEN TOIMINNAN KEHITTÄMISTAVOITTEET SUUNNITTELUKAUDELLE

Varhaiskasvatuksen palvelujen sopeuttaminen lasten määrän vähenemiseen.

TULOSALUEEN TOIMINNALLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TALOUSARVIOVUONNA

TAVOITE	TOIMENPIDE
Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma (vasu) käytäntöön	Valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman (vasu) perusteet päivitetään 1.9.2018 voimaan tulleen varhaiskasvatuslain mukaisesti. Tämän takia paikallinen vasu tulee päivittää kevään 2019 aikana. Paikallinen vasu otettiin käyttöön 1.8.2019 Järjestetään henkilöstölle edelleen koulutuksia, jotta vasu siirtyy käytäntöön.
Sähköisten asiointipalvelujen lisääminen	Päivitetään varhaiskasvatusohjelmaa (tällä hetkellä Pro Consona), jolloin esim. asiakasmaksupäätökset voidaan toimittaa huoltajille sähköisesti. Wilma - ohjelma otetaan käyttöön esiopetuksessa.
Liikunnan ja toiminnallisten menetelmien ylläpitäminen	Hyödynnetään edelleen kansallista liikkumis- ja hyvinvointiohjelmaa Ilo kasvaa liikkuen kasvatustyössä.
Lapsi- ja perhepalveluiden (LAPE) muutosohjemaan osallistuminen	Lapset puheeksi – menetelmä: henkilöstön kouluttaminen ja menetelmän käyttöönotto vaiheittain varhaiskasvatuksen yksiköissä.
Ruokakasvatuksen edistäminen	Ruokakunta-hankkeeseen osallistuminen.

PERUSTELUT

Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on otettu käyttöön 1.8.2017. Uusi varhaiskasvatuslaki tuli voimaan 1.9.2018: opetushallitus päivittää valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet vuoden 2018 loppuun mennessä. Jotta ko. suunnitelma siirtyy käytäntöön kaikissa varhaiskasvatusmuodoissa, henkilöstöä koulutetaan edelleen. Kansallinen varhaiskasvatuksen tietovaranto Varda kerää varhaiskasvatuksen tiedot valtakunnallisesti yhteen paikkaan vuoden 2019 alusta lähtien. Tietovarannon avulla varhaiskasvatuksesta saadaan jatkossa yhteismitallista, vertailukelpoista ja laadukasta tietoa mm. viranomaisten käyttöön.

Varhaiskasvatuksen talousarviovuoden tavoitteet tukevat Lapinlahden kunnan hyvinvointisuunnitelmassa asetettuja kuluvalta valtuustokauden painopisteitä. Erityisesti tämä näkyy painopisteissä "Kuntalaisten osallisuutta lisätään sekä lasten ja nuorten syrjäytymistä ehkäistään" (varhaiskasvatuspalvelu ehkäisee syrjäytymistä) sekä "Väestöryhmien terveyseroja kavennetaan ja kuntalaisten palvelujen yhdenvertaista saatavuutta edistetään" (hyödynnetään kansallista liikkumis- ja hyvinvointiohjelmaa (VALO) kasvatustyössä).

KESKEISET MUUTOKSET TALOUSARVIOVUONNA

Keskeisimmät muutokset talousarviovuonna ovat seuraavat:

- Vuosina 2013, 2014, 2016 ja 2017 on syntynyt tavanomaista vähemmän lapsia. Keskimäärin ikäluokat ovat 70 lasta. 2015 syntyneitä lapsia on 100. Tämä näkyy kustannusten alenemisena päivähoitossa ja kotihoidontuessa.
- Varhaiskasvatus on saanut hankerahoitusta innovatiivisten oppimisympäristöjen kehittämiseen. Talousarvio sisältää ko. hankkeen menot ja tulot.

MERKITTÄVIMMÄT RISKITEKIJÄT JA NIIHIN VARAUTUMINEN

Varhaiskasvatuksen osalta talousarviovuoden merkittävimmät riskitekijät liittyvät palvelua tarvitsevien lasten määrään ja huoltajien taloudelliseen tilanteeseen. Varhaiskasvatuksessa on vaikea arvioida sitä, missä määrin palvelua käytetään. Mikäli palvelun kysyntä kasvaa, niin tällöin joudutaan palkkaamaan lisää henkilöstöä, mihin talousarviossa ei ole varauduttu. Varhaiskasvatuspalveluista peritään käyttäjiltä asiakasmaksua, mikä on sidottu huoltajien tuloihin. Yleisessä huonossa taloudellisessa tilanteessa on mahdollista, että perheiden tulotaso laskee, mikä näkyy asiakasmaksujen kertymässä.

TUNNUSLUVUT JA MITTARIT

	TP2018	TA 2019	TAE 2020	TSE 2021	TSE 2022
henkilöstö	75	75	72	70	70
lapsia päiväkodissa (sisältää esiopetuksen)	220	220	190	200	190
lapsia perhepäivähoidossa	120	120	120	110	110
kotihoidon tuen piirissä olevien lasten keskimääräinen lkm/kk	130	120	100	90	90
kotihoidon tuen piirissä olevien perheiden keskimääräinen lkm/kk	75	100	70	70	70
yksityisen hoidon tuen piirissä olevien lasten keskimääräinen lkm/kk	30	25	20	20	20
yksityisen hoidon tuen kuntalisän piirissä olevien lasten keskimääräinen lkm/kk	20	20	20	20	20

Sivistystoimen tukipalvelut

Sivistystoimen tukipalveluihin kuuluu: sivistysosaston hallinto, koulutapaturmat, hankkeet ja oppilashuolto.

TULOSALUEEN TOIMINTA-AJATUS

Sivistystoimen tukipalvelujen tehtävänä on tukea osaston muita tuloksikköjä näiden perustehtävän suorittamisessa. Oppilashuollolliset palvelut ovat tukipalveluiden keskeisin osa.

TULOSALUEEN TOIMINNAN KEHITTÄMISTAVOITTEET SUUNNITTELUKAUDELLA

Tukea perusopetuksen laadullista kehittämistä.

Oppilaiden ja opiskelijoiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen oppilashuoltolain mukaisesti.

Sivistysosaston tukipalveluiden tarkastelu osana lapsi- ja perhekeskusmallia

TOIMINNALLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TALOUSARVIOVUODELLE

TAVOITE	TOIMENPIDE
Oppilaiden ja opiskelijoiden kokonaisvaltainen hyvinvoinnin tukeminen koulun arjessa ja yhteistyötahojen kanssa.	Oppilashuoltolain mukaisten vakiintuneiden käytäntöjen jatkaminen kunnan kaikilla kouluilla. Työn kohdentaminen varhaiseen puuttumiseen, mm. luokkakohtaista työskentelyä lisäämällä, poissaoloihin puuttumalla, kouluhenkilöstön konsultaatiota lisäämällä. Tavoitteellinen ja säännöllinen yhteistyö kunnan eritahojen kanssa (lastensuojelu, perhe- ja mt-neuvola, nuorisotyö).
Osallistuminen kehittämishankkeisiin	Kehittämishankkeiden avulla tuetaan perusopetuksen laadullista kehittämistä. Mahdollisuuksien mukaan haetaan hankerahoitusta.
Lape-mallin kehittäminen	Sivistysosaston palvelujen tarkastelu osana lape-mallia

PERUSTELUT

Oppilashuollollisten palveluiden tarve on kasvanut kouluilla. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä kunnan muiden yksikköjen kanssa. Oppilashuoltolaki asettaa tietyt määräajat, joiden aikana oppilaan on päästävä koulukuraattorin tai koulupsykologin vastaanotolle. Lapinlahdella jatkaa kaksi koulukuraattoria sekä koulupsykologi.

Talousarviossa on varauduttu seuraavien hankkeiden toteuttamiseen perusopetuksessa: koulujen kerhotoiminta, Tutor-hanke, tasa-arvoa edistävät toimenpiteet. Talousarviossa on varauduttu näiden hankkeiden jatkumiseen myös syyslukukaudelle 2020. Mikäli talousarviovuoden aikana tulee haettavaksi uusia kehittämishankkeita, niin niihin pyritään osallistumaan. Erityisesti pyritään osallistumaan koulujen välistä tasa-arvoa, koulutuksen laatua sekä erityisopetuksen kehittämiseen kohdentuviin hankkeisiin.

TULOARVIOIDEN JA MÄÄRÄRAHOJEN ERITYISPERUSTELUT SEKÄ KESKEISET MUUTOKSET TALOUSARVIOVUONNA

Koulutoimessa työskentelee kaksi kuraattoria. Toinen kuraattoreista työskentelee alakouluilla ja toinen yläkouluilla. Perheneuvolan kanssa yhteisen psykkarin työpanosta hyödynnetään erityisesti yhtenäiskouluissa.

MERKITTÄVIMMÄT RISKITEKIJÄT JA NIIHIN VARAUTUMINEN

Oppilashuollon osalta riskitekijä liittyy palveluiden kysynnän ja henkilöstöresurssien yhteen sovittamiseen.

Perusopetuksen laadullisen kehittämisen riskitekijänä on hankerahoituksen jatkuminen, josta ei ole varmuutta.

TUNNUSLUVUT JA MITTARIT

Oppilashuollon asiakkuudet psykologilla ja kuraattorilla	TP 2018	TA 2019	TAE 2020	TSE 2011	TSE 2022
yksilö asiakkaiden lkm	225	223	260	260	260
yksilökäyntien lkm	1220	1220	1500	1500	1500
ryhmätapaamiset	160	170	190	190	190

KUNTASTRATEGIAN TOIMEENPANO SIVISTYSOSASTOLLA 2020

Kärkitavoite 1. Lapinlahti on hyvä paikka asua ja yrittää

Painopiste	Toimenpiteet 2018-2022	Toimenpiteet 2020	Vastuutaho
Yritysten toimintaedellytysten varmistaminen			
Työvoiman saatavuuden varmistaminen	Varmistetaan kunnan oppilaitoksissa järjestettävien yrittäjyyskasvatusopintojen tiivis yhteistyö työelämään ja tulevaisuuden työmahdollisuuksiin kotiseudulla.	Tapahtumien järjestäminen yhteistyötahojen kanssa. Vierailut yrityksiin	Osastopäällikkö, rehtorit, opinto-ohjaajat
Lapinlahti on aktiivisten ihmisten yhteisöllinen kunta	Tapahtumakalenterin käytön tehostaminen	Tapahtumakalenterin ylläpitäminen	Kulttuurikoordin aattori
	Kesälehti, kesäesite, kuntaesite: uudistaminen ja kehittäminen	Kehitetään ja uudistetaan kesälehteä, kesäesitettä sekä kuntaesitettä	Kulttuurikoordin aattori
	Kannustamme ja tuemme toimimaan ja harrastamaan yksin ja yhdessä	Laaja-alainen yhteistyö osastojen ja kolmannen sektorin välillä	Kulttuurikoordin aattori Kansalaisopiston rehtori
	Selvitetään mahdollisuus upottaa kuntalaisten tekemiä videoita kunnan kotisivuille kotisivujen uudistamisen yhteydessä.	Selvitetään onko mahdollista ja tarkoituksenmukaista	
	Lapinlahdella on omaleimaisia tapahtumia ja kulttuuripalveluja sekä asukkaille että matkailijoille	Kunta yhteistyökumppanina mm. Lapsellisten Lapinlahti tapahtumassa, Juusto- ja Viinijuhlissa, Maalaismarkkinoilla, Asutusmuseon tapahtumissa. Kunta järjestää Aika- ja Toukokaikatapahtumat.	Kulttuurikoordin aattori

Kärkitavoite 2. Taloutemme on terve ja vakaalla pohjalla

Painopiste	Toimenpiteet 2018-2022	Toimenpiteet 2020	Vastuutaho
Kustannustehokkaat palvelut	<p>Palvelurakenteen tarkastelu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tarkastelussa huomioidaan palvelutarve ja ympäristön kuntien palvelutaso. - Painopiste on lakisääteisissä palveluissa. Uudet toteutustavat otetaan käyttöön ei- lakisääteisissä palveluissa. - Sivistystoimessa tehdään palveluverkkotarkastelu, joka koskee koko sivistystoimea (koulu, kulttuuripalvelut, varhaiskasvatus). Tässä tarkastelussa huomioidaan palveluverkon rakenne sekä palvelun laajuus. Kirjastotoimen osalta tulee selvittää kirjastoautopalveluiden tulevaisuus. Nykyinen kirjastoauto tulee elinkaarensa päähän tämän valtuustokauden aikana. <p>Sivistyspalveluissa lasten määrän väheneminen aiheuttaa tarpeen tarkastella palveluverkkoa niin koulujen kuin päivähoiton osalta. Varhaiskasvatus ja perusopetus ovat tällä hetkellä järjestetty Lapinlahdella kustannustehokkaasti. Sivistyspalvelujen osalta kansalaisopistotoimintaan ja muuhun vapaaseen sivistystyöhön on Lapinlahdella panostettu keskivertoa enemmän.</p>	<p>Palveluverkon rakennetta tarkastellaan varhaiskasvatukse ssa ja perusopetuksessa ennen 2021 vuoden talousarvion laatimista</p> <p>Kansalaisopiston tuntimäärän tason tarkastelu talousarviokauden aikana.</p>	Osastopäällikkö, esimiehet, palvelulautakunta
	Tarkastellaan asiakasmaksujen taso.	Asiakasmaksujen taso varhaiskasvatukse ssa iltpäivätoiminnas sa sekä kansalaisopistossa tarkastellaan vuoden elokuun ja lokakuun välisenä ajankohtana	Osastopäällikkö, esimiehet, palvelulautakunta
	Varmistetaan henkilöstön osaaminen ja työhyvinvointi. Palvelujen tuottamisessa avainasemassa on henkilöstön osaaminen ja työhyvinvointi. Tämä varmistetaan	Wälitä-mallin käyttöönotto. Esimiestyön	Osastopäällikkö, esimiehet

	pitkäjänteisellä henkilöstöpolitiikalla, johon kuuluu mm. avoin vuorovaikutus, henkilöstön osaamisen kehittäminen sekä hyvä esimiestyö. Kunnan henkilöstöpolitiikkaa määrittävät hyväksytyt suunnitelmat (esim. talousarvio, tasa-arvosuunnitelma) ja toimenpidemallit (esim. varhaisen välittämisen –malli).	kehittäminen koulutuksiin osallistumalla	
	Palvelulautakunta seuraa jokaisessa kokouksessa talouden kehittymistä.	laatii talousarvion ennusteen jokaiseen lautakuntaan.	Osastopäällikkö, palvelulautakunta
Ajanmukaiset toimintatavat muuttuvassa toimintaympäristössä	Digitalisaation hyödyntäminen, yhteistyö palvelutuotannossa.	Varhaiskasvatukseen palveluiden muuttaminen sähköisiksi	Osastopäällikkö, esimiehet
	Selvitetään itsepalvelukirjastojen perustaminen osana palvelurakennetarkastelua.	Jatketaan Lapinlahden kirjaston muuttamista itsepalvelukirjastoksi	Osastopäällikkö, kirjastotoimenjohtaja
	Huomioidaan palvelutuotannossa aktiivisesti ostopalveluiden mahdollisuus.	Tarkastellaan osana palveluverkkotarkastelua	Osastopäällikkö, esimiehet
	Kolmannen sektorin tukeminen ja aktivointi.	Tukemista ja aktivointia kehitetään osana LAPE-työtä	Osastopäällikkö, kulttuurikoordinaattori
	Hallintokuntien välisen yhteistyön tiivistäminen kunnan sisällä.	Yhteistyötä kehitetään osana LAPE-työtä	Osastopäällikkö, esimiehet
Investointien suunnitelmallisuus			
Omaisuuksien järkipäiväinen hallinta			

Valtuusto on hyväksynyt kärkitavoitteen painopisteeksi sen, että kunnan taseessa on ylijäämää, kuntakonsernin tulos on positiivinen joka vuosi. Hallintokuntien tulee laatia tarkentavia mittareita kärkitavoitteen saavuttamiseksi.

Mittari	Tavoitetaso	Lähtötaso
Perusopetuksen oppilaskohtaiset kustannukset	Perusopetuksen oppilaskohtaiset kustannukset ovat korkeintaan Pohjois-Savon keskimääräistä tasoa.	Vuonna -16 Pohjois-Savossa perusopetuksen kustannukset olivat 9120 €/oppilas ja Lapinlahdella 8760 €/oppilas Vuoden 2018 tilaston mukaisesti

		Pohjois-Savo 9107 €/oppilas Lapinlahdella 8306 Kustannukset Lapinlahdella ovat laskeneet enemmän kuin Pohjois-Savossa keskimäärin
Varhaiskasvatuksen kustannukset	Varhaiskasvatuksen kustannukset ovat lasten määrään suhteutettuna korkeintaan Pohjois-Savon keskimääräistä tasoa.	Vuonna -16 Pohjois-Savossa varhaiskasvatuksen kustannukset olivat 6746 €/0-6 v lapsi ja Lapinlahdella 5215 €/0-6 v lapsi Vuonna -18 Pohjois-Savossa varhaiskasvatuksen kustannukset olivat 7 345 €/0-6 v lapsi ja Lapinlahdella 6026 €/0-6 Kustannusero Pohjois-Savon ja Lapinlahden välillä on pysynyt lähes samansuuruisena.